

Knaagdierbestrijding door middel van klemmen

Door wijzigingen in wet- en regelgeving op het gebied van rodentiden bent u bij de bestrijding van knaagdieren steeds vaker aangewezen op het gebruik van klemmen. Vandaar dat we het gebruik van klemmen nog een keer onder de aandacht willen brengen. Zoals u weet zijn klemmen een uitermate geschikt middel om ratten en muizen mee te bestrijden, maar het succes van een bestrijding met klemmen hangt sterk af van de wijze waarop men de klemmen toepast. Hieronder een 'opfriscursus' voor het inzetten van klemmen.

Tekst en foto's:

Erik van Gestel, KAD

Welke klem kiest u?

Het lijkt voor de hand liggend, maar kies een klem die ook voor de betreffende knaagdierensoort bestemd is. Gebruik dus voor het bestrijden van ratten een rattenklem en voor het bestrijden van muizen een muizenklem. Er zijn diverse soorten klemmen, met verschillende werkingsmechanismen. De meeste zijn van kunststof of hout. Let erop dat rattenklemmen gaatjes of ringetjes hebben waaraan een touwtje of ijzerdraadje kan worden bevestigd, zodat de klem vastgelegd kan worden. Het materiaal van de klem kan ook van invloed zijn op het succes. Natuurlijke materialen, zoals hout, kunnen ervoor zorgen dat knaagdieren eerder vertrouwd raken met de klem. De constructie van een klem kan ook invloed hebben op het succes. Bij sommige klemmen moet het knaagdier zijn kop in een soort bek steken, iets dat hij misschien liever niet doet. Andere klemmen hebben een meer open constructie.

Waar plaats ik de klem?

De klem moet worden geplaatst op de looppaden van de knaagdieren of in de directe omgeving van hun schuil- of nestgelegenheden. Knaagdieren lopen vaak over dezelfde routes. In het gras of andere vegetatie kunt u deze routes herkennen als platgelopen paadjes, zogenaamde wissels. Vaak lopen knaagdieren ergens langs, bijvoorbeeld langs muren of schuttingen. De looppaden van de ene soort kunnen veel afwijken van de looppaden van de andere knaagdierensoort. De bruine rat bevindt zich namelijk, ondanks dat deze soort heel goed kan klimmen, vaak op de grond en de zwarte rat verplaatst zich veel op hoger gelegen plaatsen (schuttingen, balken, overkappingen). De huismuis kan ook heel goed klimmen en kan zowel op de grond als hoger worden aangetroffen. Bruine ratten houden zich ook vaak op bij waterpartijen zoals sloten,

Diverse soorten ratten- en muizenklemmen.

Knaagschade aan isolatie door rat met bijgeplaatste klem.

Zwarte rat loopt over kabelgoot.

beken en vijvers. U kunt uw klemmen ook in de buurt van deze waterpartijen plaatsen. Knaagdieren laten op plaatsen waar ze veelvuldig lopen sporen achter zoals uitwerpselen, urine en buiksmeersporen. Dit zijn bij uitstek geschikte plaatsen om de klem toe te passen.

Hoe plaats ik een klem?

Voordat men de klem plaatst moet men voorbereidingen treffen, zoals het ruimte maken voor de klem en de lokstof op de klem doen. In het geval van een rattenbestrijding adviseren wij om de klem met een draad vast te zetten, aangezien in sommige gevallen de rat er met de klem vandoor kan gaan. Als ratten of muizen langs een wand lopen kan de klem het best haaks op de wand worden geplaatst. Op die wijze kan het dier er van beide zijden in lopen. Mochten de ratten of muizen op balken, richels, schuttingen et cetera lopen, dan adviseren wij om twee klemmen te plaatsen, zodat het dier onafhankelijk van de looprichting in een klem terecht komt. De klemmen worden in dat geval met de achterkanten tegen elkaar en parallel aan de looprichting geplaatst.

Welke lokstof kies ik?

Ratten en muizen zijn knaagdieren en hun natuurlijke voedsel bestaat voornamelijk uit noten, zaden, granen en fruit. Pindakaas is hierdoor een heel geschikte lokstof om op klemmen te plaatsen. N.B.: als een klem op de juiste wijze op een looproute is geplaatst, dan is een lokstof in veel gevallen zelfs niet nodig. Het dier loopt dan vanzelf in de val. Bij de bestrijding van ratten kunt u ook gebruik maken van stukjes zoete appel, eventueel met suiker of anijs. Het is noodzakelijk dat u de lokstaven zo vers en aantrekkelijk mogelijk houdt. Ratten en muizen zijn in principe alleseters, maar kunnen een sterke voorkeur hebben voor bepaald voedsel. Als u merkt dat de knaagdieren niet worden aangetrokken door de lokstoffen op de klem, dan kunt u het vertrouwde voedsel van het knaagdier op de klem doen als lokstof. Mocht ook dat niet werken, dan kunt u een lokaaskeuzeproef doen. U biedt de knaagdieren hierbij diverse soorten lokstof aan en bepaalt op basis hiervan welke lokstof u het best kunt gebruiken. Producten die u bij een lokaaskeuzeproef kunt gebruiken zijn bijvoorbeeld: borrelnootjes, koekjes, muesli, zonnebloempitten, vogelzaad, et cetera. Bruine ratten kunnen soms zelfs gelokt worden met stukjes verse vis. Let er bij de keuze van lokstoffen op of de stoffen gebruikt mogen worden op die locatie. Het kan in de levensmiddelenindustrie voorkomen dat er geen allergenen in de vorm van bijvoorbeeld noten of pinda's toegepast mogen worden.

Buiksmeersporen op bakstenen en cement.

Pootafdrukken in stof op buis.

Plaats een klem haaks op een muur, zodat een knaagdier er van beide kanten in kan lopen.

Op een richel, balk of buis worden twee klemmen geplaatst, zodat een knaagdier, los van de looprichting, in de klem gevangen zal worden.

In de loze ruimtes achter de klem kan eventueel aanvullend lokstof worden geplaatst.

Hoeveel klemmen plaats ik?

Door het plaatsen van meerdere klemmen wordt de vangkans vergroot en kunnen meerdere looppaden worden bezet. Afhankelijk van de omvang van de populatie dient u het aantal klemmen eventueel uit te breiden. Indien u vaak ratten ziet of veel sporen aantreft, kunt u ervan uitgaan dat de populatie groter is en dat u dus meer klemmen nodig zult hebben. De inzet van een groot aantal klemmen heeft verder als voordeel dat u de populatie knaagdieren sneller onder controle kunt krijgen, waardoor er minder kans is dat er schuwheid ten opzichte van de klemmen op gaat treden. Met name bij de bestrijding van de zwarte rat is dit van belang.

Plaats ik klemmen in een kist?

Het is van belang om klemmen zodanig te plaatsen dat ze geen gevaar opleveren voor mens of dier. U kunt ervoor kiezen om de klemmen in een kist te plaatsen of af te dekken met een plaat, dakpan of iets dergelijks. De lokstof op de klem kan namelijk andere dieren, zoals huisdieren of vogels, aantrekken en deze kunnen dan in de klem gevangen worden. Ook kinderen kunnen zich bezeren aan klemmen als deze niet zijn afgeschermd. Van ratten is het bekend dat ze wantrouwend kunnen zijn ten opzichte van nieuwe objecten in hun omgeving. Dit kan ervoor zorgen dat de rat niet zo snel in de kist zal kruipen. Met name de zwarte rat kan schuw zijn om in een kist te kruipen. Ook hierbij kan de materiaalsoort van de kist van invloed zijn. Een houten kist wordt vaak sneller belopen dan een kunststof of metalen kist. Ook een grotere kist met een groter gat kan het voor knaagdieren aantrekkelijker maken om in de kist te kruipen.

Wanneer kan ik de eerste vangsten verwachten?

Het succes van een bestrijding is van meerdere factoren afhankelijk, zoals: de wijze waarop en de locatie waar de klemmen geplaatst zijn, de omvang van de populatie knaagdieren en het voedselaanbod in de omgeving. U

kunt bij het plaatsen van klemmen vanaf de eerste dag knaagdieren gaan vangen. Bij een rattenbestrijding kan dit echter langer duren. Ratten zijn namelijk, in tegenstelling tot muizen, van nature erg wantrouwend ten opzichte van nieuwe dingen in hun omgeving. Een klem of een kist met een klem zal hij niet snel vertrouwen. Pas als de rat aan de kist gewend is, zal hij erin kruipen en kunt u de eerste vangsten verwachten. Dit kan soms wel één tot twee weken duren.

Kan ik een bestrijding met klemmen nog succesvoller maken?

Knaagdieren, en vooral ratten, moeten vertrouwen krijgen in een bepaalde locatie of in een voorwerp, zoals een rattenkist. Om de kans van slagen van een bestrijding te vergroten kunt u de klem in eerste instantie alleen voorzien van lokstof, zonder dat de klem opgespannen is. Dit wordt *prebaiting* genoemd. Na verloop van tijd zult u merken dat de lokstof wordt aangevreten wat een teken is dat de ratten vertrouwen hebben in de locatie. Dan kunt u de klem opspannen en is de kans op vangst groot. Het gevaar dat er schuwheid voor de klem ontstaat wordt geminimaliseerd; de rat heeft namelijk vertrouwen gekregen in de klem en ziet het als voerplaats. Naast bovenstaande moeten we er voor zorgen dat er in de omgeving geen alternatieve voedselbronnen aanwezig zijn. De knaagdieren zullen als er geen alternatieve voedselbronnen aanwezig zijn eerder tot de lokstoffen worden agetrokken. Bij alternatieve voedselbronnen

moet u denken aan: (val)fruit, voer voor huisdieren, vogelvoer, brood voor eenden, composthoppen, afvalzakken, noten en dergelijke.

Hoe vaak moet ik een klem controleren?

Stelregel is dat een klem dagelijks gecontroleerd dient te worden. Op deze wijze wordt voorkomen dat gevangen dieren te lang in de klem zitten en een bron kunnen worden van stank en ander ongedierte. Ook wordt de kans dat schuwheid voor de klemmen optreedt kleiner als ze vaak worden geledigd. Een klem kan ook afgaan door trillingen, zonder een vangst. Het is uiteraard van belang dat de klem dan snel weer opgespannen wordt. Knaagdieren zijn voornamelijk actief in de avond. Zorg er dus voor dat de klemmen in ieder geval in deze periode opgespannen staan. Om de kans op bijvangst te verkleinen kunnen de klemmen overdag van spanning worden gehaald. Dit is namelijk de periode dat veel vogels en andere zoogdieren juist actief zijn.

Waar moet ik verder nog aan denken?

Knaagdieren kunnen drager zijn van meerdere op mensen overdraagbare ziekten, zoals de ziekte van Weil, salmonellabacteriën en het hantavirus. Deze ziekten kunnen worden overgedragen door contact met lichaamssappen van de dieren (bloed, urine, speeksel) of via hun uitwerpselen. Wij adviseren u daarom om bij de bestrijding van knaagdieren met klem-

men altijd handschoenen te dragen en om na de bestrijdingswerkzaamheden altijd grondig uw handen te wassen met desinfecterende zeep. Gooi de handschoenen na de werkzaamheden weg. Let er bij het opspannen van de klem op dat deze in sommige gevallen weer direct af kan gaan. Door de klap kunnen bijvoorbeeld haren of besmet regenwater uit de kist worden verspreid. Houd de klem bij het opspannen daarom altijd van u af.

Wanneer is de bestrijding succesvol?

Als u merkt dat de vangsten afnemen en dat de sporen ook in omvang en aantal afnemen, dan weet u dat de bestrijding succesvol is. Indien u geen vangsten heeft terwijl er wel sporen zijn, dan moeten de locatie, het aantal klemmen en eventueel de lokstof nader worden bekeken. Ook kan er schuwheid ten opzichte van de klemmen zijn opgetreden. In dat geval dient u de klemmen een tijd ongespannen te laten staan met nieuwe, andere lokstoffen erop. Na verloop van tijd kunt u de klem weer opspannen, om te kijken of de dieren weer vertrouwen hebben gekregen in de klem.

Summary

Changes in legislation have caused an increase in the usage of traps for rodent control. This control method differs from methods that are based on rodenticides in several respects. The advantage of traps is that one can use all available attractants, while rodenticides are only available in the formulation of the manufacturer. Particularly important for the successful control of rodents are the location of the traps, the number of traps and the frequency of checks. For example, it may at times be advisable to place the traps in tamper resistant boxes to prevent children and pets getting hurt, or to prevent the bycatch of non-target species. In other cases, it may be better not to place the traps in the aforementioned boxes. Rodent control with traps asks for a more intensive approach than control with rodenticides, since the former method requires an even greater knowledge of rodents' biology than the latter method.